

Žádoucí nevěsta?

Předchozí kapitola pomohla naznačit, jakou osobností byl Polyxenin otec Vratislav z Pernštejna, v jakém postavení se nacházel on a s ním i jeho rodina a jaké prostředí a ovzduší obklopovalo i jeho děti. Pernštejnova rodina bezesporu patřila mezi nej přednější v království a její příslušníci žili v přepychu a bohatství. Je otázkou, nakolik měl přitom sám Vratislav z Pernštejna představu, co vše je rubem této mince a jak daleko dostoupilo jeho zadlužení – vzhledem k informacím svých úředníků a nutnosti řešit vznikající problémy si ho však nejspíše musel být vědom a historik Josef Křivka, který se zabýval dějinami litomyšlského velkostatku, byl dokonce přesvědčen, že byla Vratislavovi jeho majetková situace zcela jasná a nedělal si o ní žádné iluze. Nemalou část své korespondence také Vratislav vedl se svými věřiteli, od nichž se snažil získat nové a nové půjčky. Důkladné zpracování těchto otázek však zatím bohužel chybí – i když jen tak by bylo možno dospět k pokusu o vytvoření detailní rekonstrukce sítě domácích i zahraničních věřitelů a klientů či k odhalení Pernštejnových nároků, zvláště v souvislosti se studiem projevů a forem jeho reprezentace a mecenátu, zejména v oblasti architektury, ale i výtvarného umění, literatury či hudby.¹³⁷ V perňštejnské rodině přitom docházelo k prorůstání mnoha kulturních podnětů a vlivů – kromě českých a moravských nebyly zanedbatelné ani podněty z rakouského a německého prostředí, a především italské a španělské vlivy, které se projevíly jak v módě, tak v oblasti stravování a životního stylu. Zatím tak neznáme ani časovou souvislost mezi různými aktivitami a získáváním finančních zdrojů, ani podobu a strukturu perňštejnského dvora a jeho

¹³⁷ J. KŘIVKA, *Litomyšlský velkostatek za Pernštejnů*, s. 11; alespoň dílčím způsobem se těchto otázek dotýká M. VAŘEKA, *Finanční transakce slezských stavů s posledními Pernštejny*, dále i TÝŽ, *Jan z Pernštejna 1561–1597*.

proměny a náklady na jeho vedení. Důkladnější zkoumání těchto otázek by přitom pomohlo osvětlit i otázky rodinného života a dětství perňštejnských dětí, včetně Polyxeny.

Hospodářská politika v době Vratislava z Pernštejna navazovala ještě na tradiční rodové pojetí, soustřeďující se především na nákup a získávání statků a rozšiřování majetkové základny a na budování mocensko-politických a společenských pozic. To však již v době před polovinou a zejména v druhé polovině 16. století přestávalo stačit – a to tím spíše, že sama dvorská kariéra obou perňštejnských bratrů, Jaroslava a Vratislava, spojená i s různými diplomatickými poselstvími, jakkoli byla prestižní, s sebou nesla enormní finanční zatížení, které bylo hrazeno převážně

z vlastních prostředků, a navíc bylo doprovázeno neobyčejně nákladným a reprezentativním způsobem života. Všechny ohromné výdaje, které s tím byly spojeny, neměly dostatečné krytí a nebyly vyváženy odpovídajícími příjmy, které tradiční způsob hospodaření založený jen na vybírání poddanských dávek už nemohl přinést. Jestliže se již Vratislavův otec Jan ocitl podle Josefa Janáčka na samém okraji bankrotu, ale podařilo se mu především prodejem nabytých statků tuto ošemetnou situaci vyřešit, bratr Jaroslav k jejímu nešťastnému završení po krátké době několika let už skutečně dospěl.¹³⁸ Pomoc nepřineslo ani vzdálené příbuzenství a jednání s proslulou rodinou augšpurských bankéřů Fuggerů. Toto příbuzenství vzešlo již ze svatby Jana Bohatého s vdovou po Alexeji Thurzovi a dále z Jaroslavova sňatku s Alžbětou z Betlianovců (Bethlenfalvy), který měl nejspíše podobně jako jiná manželství sloužit k připoutání ke dvoru arciknížete Maxmiliána, současně ale zřejmě usnadnil vzájemné kontakty. Vztah s Fuggery navázal již na konci 15. století strýc Jaroslavovy



Detail erbu na náhrobku Vratislava z Pernštejna

¹³⁸ J. ČECHURA, *Systém hospodaření Pernštejnů v předbělohorských Čechách*, s. 88 – odkaz na J. JANÁČEK, *České dějiny. Doba předbělohorská 1526–1547. I/1*, s. 133.